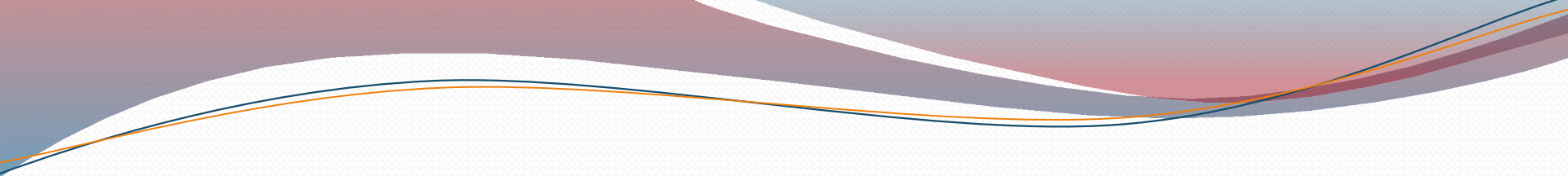

Ochrona własności intelektualnej

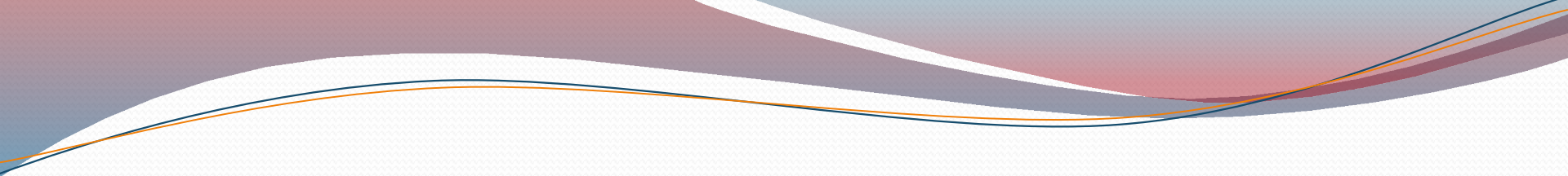
Prawo autorskie

Podręcznik wiodący: J. Jezioro, Prawo własności intelektualnej, w: Zarys prawa cywilnego pod red. E. Gniewka i P. Machnikowskiego, Warszawa 2021;

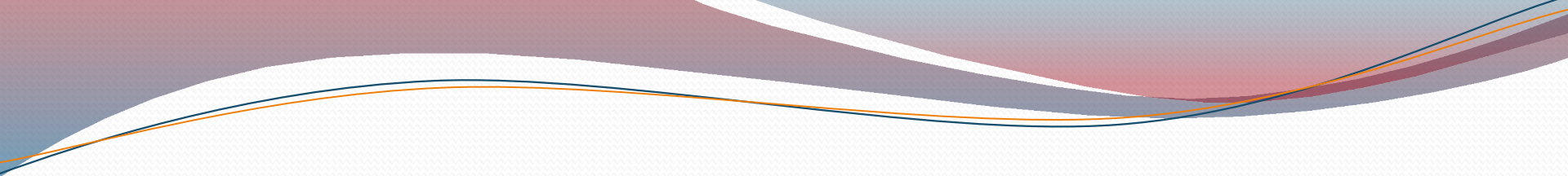
Akty prawne:

- ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- ustawa z 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej;
- ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

Prawo własności intelektualnej

- **Prawo autorskie** - dobra intelektualne będące wynikiem twórczości artystycznej, naukowej i literackiej;
- **Prawo własności przemysłowej** – działalność wynalazcza (projekty wynalazcze).

Prawo autorskie

- podmioty oraz treść i ochrona praw autorskich

Utwór

- przedmiot prawa autorskiego

Art. 1 ust. 1 PrAut - przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 6 marca 2014 r. (V CSK 202/13):

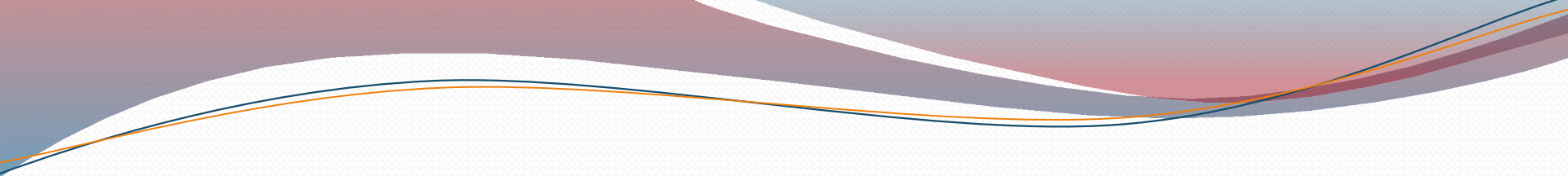
*Odzwierciedlone w utworze **cechy twórcy w postaci jego osobowości, czy jego piętna**, powodują, że wytwór **różni się od innych, podobnych**, wytworów intelektualnych, a w konsekwencji, że twórczość ma **cechę indywidualności przewidzianą w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych** (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, ze zm.). Stwierdzenie piętna osobowości oznacza zarazem, że oceniany wytwór powstał w wyniku **procesu intelektualnego**, który nie miał charakteru jedynie odtwórczego, bądź technicznego, ani nie był rezultatem z góry obranych założeń funkcjonalnych danego przedmiotu, w trakcie którego autor miał swobodę w wyborze określonych koncepcji, a **wynik jego pracy różni się do innych wytworów funkcjonujących w domenie publicznej**.*

Podmioty prawa autorskiego

Prawo autorskie przysługuje **twórcy**, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Domniemywa się, że twórcą jest osoba, której **nazwisko w tym charakterze uwidoczniono na egzemplarzach utworu** lub której **autorstwo podano do publicznej wiadomości** w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego **zastępuje go producent lub wydawca**, a w razie ich braku - **właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi**.

Współtwórcom przysługuje prawo autorskie **wspólnie**. Domniemywa się, że wielkości udziałów są **równe**. Każdy ze współtwórców może żądać określenia wielkości udziałów przez sąd, na podstawie wkładów pracy twórczej.

Jeżeli twórcy **połączyli swoje odrębne utwory w celu wspólnego rozpowszechniania**, każdy z nich może żądać od pozostałych twórców udzielenia zezwolenia na rozpowszechnianie tak powstałej **całości**, chyba że istnieje słuszna **podstawa odmowy**, a umowa nie stanowi inaczej.

Utwór zbiorowy

Autorskie prawa majątkowe do utworu zbiorowego, w szczególności do encyklopedii lub publikacji periodycznej, przysługują **producentowi lub wydawcy**, a do poszczególnych części mających samodzielne znaczenie - ich twórcom. Domniemywa się, że producentowi lub wydawcy przysługuje prawo do tytułu.

Domniemywa się, że **producentem lub wydawcą jest osoba**, której nazwisko lub nazwę uwidoczniono w tym charakterze na przedmiotach, na których utwór utrwalono, albo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

Utwory pracownicze

Jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, **pracodawca**, którego **pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy**, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

Jeżeli **pracodawca nie zawiadomi** twórcy w terminie **sześciu miesięcy** od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie, **uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń**. Strony mogą określić inny termin.

Pierwszeństwo instytucji naukowej do opublikowania utworu naukowego pracownika instytucji

Jeżeli w umowie o pracę nie postanowiono inaczej, instytucji naukowej przysługuje **pierwszeństwo** opublikowania utworu naukowego pracownika, który stworzył ten utwór **w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy**. Twórcy przysługuje prawo do **wynagrodzenia**.

Pierwszeństwo opublikowania wygasa, jeżeli **w ciągu sześciu miesięcy** od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy o wydanie utworu albo jeżeli w okresie **dwóch lat** od daty jego przyjęcia utwór nie został opublikowany.

Pierwszeństwo w opublikowaniu pracy dyplomowej studenta

Uczelni przysługuje pierwszeństwo w opublikowaniu pracy dyplomowej studenta. Jeżeli uczelnia nie opublikowała pracy dyplomowej w **terminie 6 miesięcy** od dnia jej obrony, autor może ją opublikować, chyba że praca jest częścią utworu zbiorowego.

Uczelnia może korzystać **bez wynagrodzenia i bez konieczności uzyskania zgody autora z utworu stworzonego przez studenta** lub osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora **w wyniku wykonywania obowiązków związanych z odbywaniem studiów lub przygotowywaniem rozprawy doktorskiej**, udostępniać utwór ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz korzystać z utworów znajdujących się w prowadzonych przez niego bazach danych, w celu sprawdzania z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.

Treść prawa autorskiego

- **Autorskie prawa osobiste** - jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem.
- **Autorskie prawa majątkowe** - jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Autorskie prawa osobiste

Autorowi przysługuje prawo do (katalog otwarty):

- 1) autorstwa utworu;
- 2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- 3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania;
- 4) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
- 5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Autorskie prawa osobiste

Prawa te są:

- Nieograniczone w czasie (instytucja *residuum*);
- Nie podlegają zbyciu;
- Nie podlegają dziedziczeniu.

Ochrona autorskich praw osobistych:

Twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać:

1) **zaniechania tego działania;**

natomiast w razie dokonanego naruszenia może także żądać:

2) aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do **usunięcia jego skutków**, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią **sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia** za doznaną krzywdę lub - na żądanie twórcy - zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez twórcę cel społeczny.

Naruszenie autorskich praw osobistych może skutkować **odpowiedzialnością karnoprawną** za przestępstwo (art. 115 i nast. PrAut).

Autorskie prawa majątkowe

Prawa te są:

- Ograniczone w czasie (autorskie prawa majątkowe gasną, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, **z upływem lat siedemdziesięciu** m.in. od śmierci twórcy);
- Podlegają zbyciu;
- Podlegają dziedziczeniu.

Autorskie prawa majątkowe

Cechuje je swoiste „rozcłonkowanie” (inaczej: specyfikacja) na **pola eksploatacji**.

Pole eksploatacji utworu, stanowi wyraźnie wyodrębniony **sposób korzystania z dzieła**. Jak należy uznać, dotyczy to zasadniczo sposobów korzystania mających szeroko rozumianą **wartość ekonomiczną**.

Autorskie prawa majątkowe

Przykładowe pola eksploatacji art. 50 PrAut:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Ochrona autorskich praw majątkowych

Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- zaniechania naruszania;
- usunięcia skutków naruszenia;
- naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych;
- wydania uzyskanych korzyści.

Ochrona autorskich praw majątkowych:

Niezależnie od roszczeń, określonych powyżej uprawniony może się domagać **jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu** wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd.

Sąd może nakazać osobie, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, **na jej wniosek i za zgodą uprawnionego**, w przypadku gdy naruszenie jest **niezawinione**, **zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego**, jeżeli zaniechanie naruszania lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej **niewspółmiernie dotkliwe**.

Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może orzec na wniosek uprawnionego o **bezprawnie wytworzonych przedmiotach oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia**, w szczególności może orzec o ich **wycofaniu z obrotu, przyznaniu uprawnionemu na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu**. Orzekając, sąd uwzględnia wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich.